

tod pa pritepla v Avstrijo in tu se tudi uže razširila. Prvi je gosp. Ogulin našel septembra meseca glivo v nekaterih nogradih okolice Novomeške, katero je prof. W. Voss izpoznal za „perenosporo viticolo“; našli so jo potem v vinogradih okoli Rovereda v južnem Tirolskem, oktobra meseca je bila uže okoli Maribora na Štajarskem zeló razširjena, in decembra meseca v več nogradih doljnega Avstrijskega.

Po takih žalostnih skušnjah se je zeló bati, da v enem ali dveh letih bo ta nova nadloga se razširila po vsi Evropi.“ —

Tako piše izvedenec F. pl. Thümen v navedenem kmetijskem časniku.

Naj bi to poročilo bilo opomin vinorejcem naših slovenskih dežel, da ne zanemarijo opazovanja svojih vinogradov, to je, trtnega perja, ki razodeva glivasto bolezen (Pilzkrankheit), ki je iz Amerike prišla v Evropo.

Gospodarske skušnje.

Da kokoši prav velika jajca valijo,

katera večkrat do 160 gramov vagajo in celó po dva rumenjaka imajo, jim gospodinje v Nasavskem pokladajo to-le krmo: Poleti in v jeseni nabirajo jedilne gobe (jurčke in enake), jih posušé in na drobno zmlejejo, potem jim primešajo zdrobljenih lušin lanenih glavíc in rženih in pšeničnih otrobov, to zmes z vodo podelajo in vsemu temu pridadó še toliko zmletega želoda, kolikor je une zmesi bilo. Ko je vse to dobro pomešano bilo, naredijo testó, od katerega se košim vsak dan za grah debel košček povžiti dá.

Gospodarske novice.

* *Kupčija z govejo živino hrvatsko* je zdaj zopet prosta, ker je ondi goveja kuga popolnem prenehala. Le ta postavni pogoj ostane še veljaven, da vsako hrvatsko govedo, ki hoče čez mejo hrvatsko na Krajsko ali Štajarsko, mora se skazati s potnim listom, da je zdravo.

* *Za razstavo pitane živine na Dunaji* postavljeno je velikansko poslopje iz železa in stekla. Prostora je za 4000 goved. Zraven so veliki hlevi. Za premije položenih je uže 10.000 gold. in za znižano voznino na železnicah se bo skrbelo.

* Tudi časnik družbe kmetijske štajarske „der steierische Landbote“ v svojem 1. letošnjem listu povzdiguje svoj glas zoper nameravano novo hišno postavo, katera ima posebno bišam na kmetih povikšati davek, in naklada državnim poslancem dolžnost, da se krepko vstopijo zoper nova kmetijska bremena.

* *Stroški za odvracanje goveje kuge in družih kug* v našem cesarstvu, ki jih je imela vlada (ministerstvo notranjih oprav) v letu 1879., so znesli 369.868 gold. 79½ kr. Od teh stroškov je spadalo samo na Galicijo, sosedno deželo Rusije, kjer je goveja kuga doma, 156.863 gold. 61½ kr., tedaj 42 odstotkov od vseh stroškov. — Tako se bere v izkazku, katerega je objavilo c. k. ministerstvo notranjih oprav.

* *Koliko kónj je na svetu?* Število kónj na vsem svetu znaša okoli 58 milijonov brez všteti kónj kitajskih in japonskih. Največ kónj imajo sledeče dežele: Avstrija 1 milijon in 367.000, — Ogerska 2 milijona in 179.000, tedaj skupaj 3 milijone in 486.000, — Francija 3 milijone, — Rusija 21 milijonov in 470.000 gold., — Nemčija 3 milijone in 352.000, —

Anglija 2 milijona in 255.000, — Turčija 1 milijon, — Amerika 9 milijonov in 504.000, — Argentinska republika 4 milijone, — Kanada 2 milijona in 624.000, — Uruguay 1 milijon in 600.000

Glas o zemljiškem davku na Štajarskem po novi uravnavi.

Kakor naši bralci vedó, ima po novi postavi zemljiški davek na gornjem in doljnem Avstrijskem, pa tudi na Štajarskem povikšan biti. „Slov. Gospodar“ piše zaradi tega poviška na Štajarskem med drugim tako-le: „Centralna komisija je sklenila dne 21. dne decembra 1880. veliko 11letno delo, ki je davkeplačilce stalo 26 milijonov. Vsled dokončane uravnave plačajo davka tiste dežele manj, ki so bile do sedaj preobložene, na pr. Česka je v 20 letih 60 milijonov goldinarjev vplačala preveč, itak uboga Kranjska 18 milijonov preveč. Drugim deželam pa, ki so do sedaj premalo plačevale, ker je stari kataster nagloma v začetku narejen bil in čisti dohodek povsod nizko vcenjen, se je nekaj več davka odmerilo, vendar ne po samovoljnosti centralne komisije, ampak kakor so se dotične dežele po postavnih okrajnih in deželnih komisijah bile same vcenile. Med temi deželami je tudi Štajarska. Njeni po imenu kot čisti liberalci znani cenilni možje so našli 180.000 oralov še nevcenjenega zemljišča. Tudi so zasledili povsod tako srečno kmetovalstvo, da so čisti dohodek v starem katastru od 7 milijonov potisnili više do 13 milijonov. Vsled tega zadene štajarska zemljišča za 434.000 gold. večji davek. Ali drugače povedano: do sedaj smo zavoljo vcenjenega čistega dohodka 7 milijonov plačevali gruntnega davka 2 milijona in 41.009 gold., zanaprej zavoljo nove in večje vcenitve čistega dohodka pa (centralna komisija je od 13 milijonov 2 milijona odbila) 2 milijona in 475.000 gold., to je, prej je 47 kraje. od oralov bilo plačevati, sedaj pa 57 kraje., tedaj za 10 kraje. več. — Takošen je konec 11letnega uravnavanja. Vse se je godilo, kakor je od nemških liberalcev sklenjena postava velevala. Pomagati ne more 15 let nihče nič, ako postava ostane, kakoršna je. Še ugovori ali reklamacije zoper preveliko vcenitev bodo se vršile letos po tej postavi. Na podlagi postave tedaj spremembe ni upati. To vedó tudi nemški liberalci prav dobro. Zato se ne pozivljajo na postavu, ampak kmetom štajarskim itd. svetujejo odposiljati prošnje, zlasti do državnega zbora. To se pa reče ravno toliko, kakor: „mi liberalci smo pravi politični sužmarji, od nas sklenjena postava je sicer bila draga, al strašno slaba, še hujša pa njena izpeljava v liberalnih rokah, zatoraj dragi kmetje, prosite narodno konservativne poslance, naj ti blagovolijo popraviti, kar je naša neumnost zagrešila“. No, pridni naši poslanci so prošnje res uslišali. Zborovali so celo noč od 18. do 19. decembra pret. leta, da so tudi prošnje kmetov rešili, to pa tako, da so zavrgli predlog liberalca dr. Graniča, ki je v njem grajal ministerstvo grof Taaffejevo, a sprejeli nasvet konservativca in českega narodnjaka kneza Lobkovic, namreč: prošnje se izročijo visokemu ministerstvu s tem, da vse stori, kar mu je postavno mogoče, da se zabrani preoblaganje dežel z gruntnim davkom. Tako je v resnici bilo. Za predlog kneza Lobkovic so glasovali vsi slovenski kmetijski poslanci, med njimi se vé tudi gg. Herman, dr. Vošnjak in baron Gödel. Proti knezu Lobkovicu pa, tedaj zoper prošnje kmetov, so (hvala Bogu, brezvspešno) glasovali mestni liberalci dr. For-

regger, dr. Schmiderer ter pokazali, da jim je za kmete toliko mar, ko za lanski sneg.“

Glas o povikšanem zemljiškem davku na gornjem Avstrijskem.

Tudi Gornje-Avstrijska spada med tiste dežele, kjer se ima povikšati zemljiški davek. Kakor drugod hujskajo zategadel nemški ustavoverci tudi tukaj kmete. 27. dne decembra je bil veliki zbor politično-katoliškega društva v Acbahtu. V ta zbor je prišel deželni in državni poslanec dekan pl. Pflügel, katerega kmetске občine uže več let imajo za svojega poslanca. Prišel je v ta zbor posebno za to, da je kmetom razjasnil hujskanje ustavovercev zaradi zemljiškega davka in opravičil vlado in sedanji državni zbor. Visokočastiti mož je govoril dve uri in zbor ga je ves čas pazljivo poslušal ter njegovo razložbo z glasno pohvalo sprejel. Naj iz tega govora posnamemo važnejše točke.

„Samo po sebi — je rekel — se razume, da liberalnim kolovodjem za zemljišni davek še mari ni, ta zadeva jim je le lahko dobljena prilika, duhove razburiti, složnost konservativnih volilcev predreti in tako priti zopet do zapravljenega gospodstva v državi. Dr. Wieser je pred par leti rekel v deželnem zboru: „Mi imamo v rokah moč in to bomo porabili.“ Zdaj se list obrača in od tod divja jeza liberalcev, zato se morovanje zanesti ven na kmete v vsako vas, v vsako hišo! Zadeva zemljišnega davka je tu le krinka, če bi ne bilo te, bi se moralo najti in našlo bi se kaj drugega. Postava o uravnavi zemljiškega davka je od dne 14. maja 1869., izdana pod Giskra-Brestelnovim ministerstvom, toraj dobro liberalno delo. Nekaj posebnega na tej postavi je centralna komisija, ki je tako samosvojna, da ni odvisna v ničemer ne od ministerstva, ne od državnega zbora.“

Potem navede govornik imena udov te centralne komisije (med 36 so le trije konservativci), popisuje dogodbe, ki so se godile v odseku 18 udov, in tako zvani „tajni odbor“, ki je za gorenje in dolenje Avstrijsko, Štajarsko in južno Tirolsko nastavljal tako velikanske zneske, katere je potem odbor osemnajstih sprejel. Dalje razklada govornik, kako si je vlada prizadevala, da bi se ti zneski znižali, al liberalna centralna komisija, po nekdanjem liberalnem ministerstvu in liberalnem državnem zboru tako rekoč z vsemogočnostjo obdarovana, je odbila vse take predloge; toraj ni sedanja vlada ljudstvu sovražna, marveč prejšnja liberalna, ki je to reč zavlekla tako, da stroški vravnjanja, skonca na blizo 6 milijonov preračunani, zdaj znašajo uže okoli 20 milijonov. Vsega tega ni kriva sedanja konservativna večina državnega zbora, marveč prejšnja liberalna. — Slednjič omenja govornik še, da je zvedel, da misli vlada kot zadnje sredstvo za pomoč podati državnemu zboru nek pristavek te postave v tem smislu, da bi se s povišanjem davka v gori omenjenih deželah počakalo še do tje, ko bo obrok za pritožbe pretekel, ter izreče še nado, da bo ta dodatek postavi v državnem zboru zadobil večino. Za gotovo sme obljubiti, da bodo on in njegovi tovariši glasovali za-nj, zato prosi vse navzoče nujno, naj ne zamudé s pritožbami obroka, ki bo kmalu potekel. S kratko, jedrnato kritiko omenivši Kirchmayr-ovega izreka: „ne liberallec, ne klerikalec“ sklene spoštovani poslanec svoj govor.

Potem se zahvali predsednikov namestnik gospodu dekanu za njegova pojasnila, povdarja, da se po njih

prav lahko pomiri kmetsko prebivalstvo, in v znamenje nepretrganega zaupanja zakliče poslancu „hoch“ in ves zbor navdušen in vesel ž njim vred.

Zgodovinske stvari.

Kršćanstvo pri Slovencih do Cirila in Metoda.

Spisal Ivan Lavrenčič.

(Dalje.)

II.

Uže v prvem stoletju so osnovali apostoli posrednje po svojih učencih v glavnih mestih slovenskih pokrajin, škofijske stolice. V Akvilejo, glavno mesto Istrije in Venecije, pride leta 63. sv. Marko, ki pridobi večino mesta in okolico Kristovi veri. Vzvišeni nauk potrdi s tem, da ozdravi necega gobovega mladenča, Adolfa po imenu, in z drugimi čudeži, — čin, ki vzbudi pozornost daljnih Panoncev in Noričanov. Ko odide v Egipt in v Aleksandrijo, sledita mu učenca njegova: Hermagora, rodom Nemec, kot škof, in Fortunat kot diakon. Njihovo delovanje se razširi po Istriji in Veneciji, prekorači julske planine noter do desnega brega Save; mislijo tudi, da je Fortunat prehodil Panonijo in Noriško*) razširjaje luč sv. vere, kamor je prisijala iz Lavreaka in Srema. Prišel je namreč ravno istega leta, ko sv. Marko v Akvilejo, sv. Lavrencij v Lavreak, glavno mesto Noriškega, sedaj mala vas blizo stoka Aniže v Donavo v gornji Avstriji; enako sv. Andronik in pred njim Epajnet v Srem, glavno mesto Panonije, sedaj razvaline blizo stoka Save v Donavo.

V glavnih mestih zasejano seme se je širilo brzo po drugih pokrajinah, kajti rimske ceste so vezale vsako več ali manj znamenito mestice sè stolico svojo. Spričuje nam to mučeniška kri, ki se je pretakala po slovenski zemlji. Med mnogimi mučeniki, ki jih imenuje rimska „Martyrologie“, hočem omeniti le nekatere: V Akvileji za cesarja Nerona leta 68. naša prva učenika Hermagora in Fortunat, Krizogon in Prot, mašnika, Kancij, Kancijan in Kancijanila, v Istriji Silvan, Feliks, v Trstu Lazar in Apolinar levita, v Ljubljani sv. Pelagij, levit, v Lavreaku sv. Florijan, v Sremu Teodozij in Emanuel, v Sabariji Ritali in drugi.

Mučenje nikakor ne omaja železne stanovitosti marveč izpolni se Tertulijanov izrek: „Semen est sanguis christianorum“ (kri je seme kristijanov). Ustanové se še druge škofije in sicer v mestih, ki so neposrednje v dotiki z Akvilejo. Peljala je namreč rimska cesta iz Akvileje skoz Vipavsko dolino in Hrušico v Aemone (Ljubljano), od tū ena v Sisek (Siscia); druga iz Aemone v Ptuj (Petovio); tedaj v mesta uže po svoji naravi za škofijske stolice pripravna. Kot prvi škof imenuje se v Sisku Kvirin (308. umrl), v Ptuju učeni Viktorin (umrl 303). V Aemone nahajamo škofa Maksima nekoliko let pozneje l. 381., o katerem nam pričajo spisi akvilejskega zbora; umrl je skoro gotovo mučeniške smrti. Je li imel naslednika precej po smrti, ni gotovo; Schönleben in Valvazor nam sicer imenujeta nekoga Kast-a leta 370., Genodi-a leta 500. in Janeza 504., a brez dokazov. Še le pozneje v 6. stoletju sta nam znana Peter in Flor (umrl l. 600.), zadnji emonski škof. Škofijska cerkev je bila skoro gotovo

*) Schönleben „Annales Carn.“ del III., str. 154.